

Vyjádření odborníků SZÚ k obsahu článku, uveřejněném ve Zdravotnickém deníku „SZÚ je jako žába na prameni, brání efektivní prevenci HIV v Česku“ autorky Ludmily Hamplové ze dne 14. 1. 2018

Na úvod je nutné zopakovat, to co již bylo řečeno ve stanovisku ředitelky ústavu, že text je ve vztahu k činnosti SZÚ zavádějící a napadá jej kvůli aktivitám, které SZÚ nepřísluší a nemůže je plnit, protože náleží do kompetencí jeho zřizovatele, tj. Ministerstva zdravotnictví.

Jako odborní pracovníci považujeme za důležité uvést, že problematikou HIV/AIDS se v rámci SZÚ zabývají dvě odborná centra, a to:

- **Centrum epidemiologie a mikrobiologie**, v jehož rámci pracuje **NRL pro HIV/AIDS** a věnuje se diagnostice a surveillanci HIV infekce (<http://www.szu.cz/narodni-referencni-laborator-pro-aids>)
- **Centrum podpory veřejného zdraví** s pracovištěm **Manažera Národního programu HIV/AIDS v ČR**, které se věnuje oblasti prevence HIV (<http://www.prevencehiv.cz/>)

Bližší informace o aktivitách těchto pracovišť lze nalézt na výše uvedených webových odkazech.

Článek ZD lze rozdělit na dvě části, z nichž první napadá činnost SZÚ a ve druhé autorka přechází k tématům, jejichž vyřešení je mimo působnosti SZÚ, i když zdánlivě vše má zřejmě působit tak, že vinní jsou pracovníci ústavu. Proti těmto desinformacím se ostře ohrazujeme:

Článek obsahuje řadu věcných chyb, z nichž některé bodově uvádíme:

- V úvodním výčtu skutečností, které ovlivňují výskyt HIV, se zcela pomíjí jeden z neefektivnějších nástrojů, a to důsledná léčba HIV pozitivních pacientů.
- Tvzení, že „Česko patří mezi země s vůbec nejvyšším podílem nově infikovaných v populaci mužů majících sex s muži“ je zjevné nepochopení epidemiologických údajů. Ve skutečnosti se jedná o nejvyšší podíl mužů majících sex s muži z celkového počtu zachycených HIV pozitivních pacientů.
- Testování dárců krve, orgánů a buněk není v kontradikci k preventivním aktivitám, je stanoveno zákonem ve všech vyspělých státech a neodčerpává prostředky z preventivních programů. **Chce snad autorka naznačit, že by se nemělo dělat a že se jedná o zbytečně vynaložené náklady?**
- SZÚ v „testování jako prevenci“ rozhodně nejedná v rozporu s doporučeními WHO, protože jeho **pracoviště podporují bezvýhradně testování HIV jako preventivní aktivitu, a to jak v úrovni strategické (přípravou odborných doporučení), tak i v úrovni přímého provádění vyhledávacích vyšetření na infekci HIV pro klienty z populací s největším rizikem.**
- **NRL pro HIV/AIDS** patří díky své aktivní spolupráci s mnoha nevládními organizacemi působícími v této oblasti (např. ČSAP aj.) k pracovištím s největším objemem provedených anonymních vyšetření ročně – **cca 5000 testů. Díky centrální roli NRL HIV/AIDS jsou v ČR k dispozici přesná data, která jsou v měsíčním intervalu aktualizována na webových stránkách SZÚ/NRL, a která jsou taktéž v článku hojně využita.**
- O alokaci zdrojů z dotačních programů a jejich rozdělování příjemcům rozhodují příslušná pracoviště státní správy (MZ ČR, MŠMT ČR a regionální samosprávy aj.). **SZÚ tato role v žádném případě nepřísluší.**

Odborníci SZÚ naopak vždy podporují účelnou komunitní intervenci. Rozhodnutí o neudělení dotace na anonymní, bezplatné mobilní testování v sanitkách je zcela mimo vliv a kompetenci SZÚ, a je proto **naprosto zavádějící** uvádět tuto skutečnost do souvislosti s činností SZÚ.

- Mimo nízkoprahová zařízení existuje v České republice 40 míst pro anonymní testování HIV a nejen zásluhou pracoviště **Manažera Národního programu HIV/AIDS v ČR** se v posledních 3 letech jejich počet i regionální pokrytí zvýšily. Není pravda, že by MSM a ostatní klienti byli odkázáni pouze na neanonymní testování. Přehled poraden je k dispozici na webových stránkách SZÚ: www.prevencehiv.cz.
- **Při správném výkladu významu slova prioritní** je zřejmé, že i v předešlých strategických dokumentech patřila skupina mužů majících sex s muži mezi prioritní cílové skupiny, jež byly explicitně jmenovány. V dotačním programu jsou MSM zahrnuti jako součást osob s rizikovým sexuálním chováním.
- Od kapitoly „**Chybí cílená prevence pro muže mající sex s muži**“, tj. od poloviny textu, článek zcela opouští problematiku, která je v kompetenci pracovišť SZÚ.
- Tvzení, že „Česko se s chybějícím programem, který by umožnil dostupnost těchto léků, řadí na úroveň států jako Rusko, Mexiko nebo Čína.“ považujeme za účelové. Preexpoziční profylaxe (PrEP) je v ČR dle zákonných norem dostupná. Určení rozsahu spoluúčasti pacienta na PrEP a zdravotní péči, která bude v souvislosti s PrEP poskytována (vstupní a opakovaná klinická a laboratorní vyšetření parametrů zdravotního stavu a možných dalších infekcí komplikujících podávání PrEP nebo přímo ohrožujících její úspěšnost), **není v kompetenci SZÚ**, stejně jako SZÚ neovlivňuje cenu, za kterou je PrEP v ČR dostupná. K zavedení PrEP je v České republice vedena diskuse v rámci odborných společností a pracovních skupin **koordinovaných Ministerstvem zdravotnictví**.
Autorka také zamlčela fakt, že citovaná studie PROUD z prezentace profesorky McCormackové **nebyla placena z prostředků na veřejnou zdravotní péči**, ale z prostředků grantu a výrobce léku.
- SZÚ v oblasti prevence neorganizuje pouze „besedy pro školáky“, jak je **nazýván interaktivní program „Hrou proti AIDS“**, který realizují kromě SZÚ také ZÚ a KHS. U zmiňovaných preventivních programů byla prokázána pozitivní změna ve znalostech respondentů po absolvování besed. V rámci preventivních aktivit zajišťuje SZÚ také testování klientů a koordinuje aktuálně probíhající výzkum v oblasti sexuálního chování mužů majících sex s muži, jehož výstupy budou použity k cílenému směřování preventivních aktivit. Dále SZÚ koordinuje aktivity a samo se aktivně každoročně účastní **Evropského týdne testování na HIV a hepatitidy**.
- Pracovníci SZÚ byli Ministerstvem zdravotnictví pověřeni vedením Pracovní skupiny k přípravě nového **Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS**. Odborní pracovníci SZÚ se velkou měrou aktivně podíleli na přípravě tohoto dokumentu, který byl Ministerstvem zdravotnictví ČR v roce 2017 předložen vládě.

A zcela na závěr:

V komunikaci a realizaci preventivních programů u cílové skupiny mužů majících sex s muži nemůže SZÚ nahradit roli neziskového sektoru, se kterým ale dlouhodobě aktivně spolupracuje např. při tvorbě a distribuci zdravotně výchovných materiálů i zajištění testování a to nejen na festivalu Prague Pride. Testování v komunitních centrech a nízkoprahových podmínkách je v zahraničí běžně zajišťováno právě neziskovým sektorem.

Vyjádření zpracovali: odborní pracovníci CEM/NRL HIV AIDS a CPVZ/Manažer HIV/AIDS SZÚ